

MÉLYPONTON VAGY FORDULÓPONTON?

http://www.es.hu/melyponton_vagy_forduloponton_2012-05-04.html

Egyre jobban megmutatkozik, hogy Magyarország történelmének egyik legsúlyosabb mélypontjához, legdrámaibb fordulópontjához érkeztünk. A fenyegető tragédiát csak akkor tudjuk elkerülni, ha a maga teljes nagyságában nézünk vele szembe.

Az Orbán-kormány lebontja a demokráciát és építi a saját érdekeit szolgáló önkényuralmát.

Veszélybe került a magyar demokrácia.

A köztársaság jogállamát az illegitim orbáni alkotmány, a szabadságjogokat a megfélemlítés, a szabad versenyre épülő szabályozott piacgazdaságot az államkapitalizmus váltja föl. A gazdaság stabilitása a jelenlegi gazdaságpolitika mellett nem tatható fenn hosszabb távon. A társadalmi szolidaritást a kormány szétzilálta, nő a mélyszegénység, emberek milliói kerültek reménytelen helyzetbe. Magyarországot főleg negatív példaként emlegetik a világban.

Minek nevezzük ezt az állapotot? Már nem hívhatjuk demokráciának, de diktatúrának sem.

Leginkább államkapitalizmust építő, oligarchikus autokráciának vagy egydimenziós „centrális erőternek”: monokráciának nevezhetjük, amelyben megmaradnak a demokrácia bizonyos külsőségei és látszatai, de a hatalom egyre homogénebb, amelyminden valódi alternatívát igyekszik kiirtani.

A TÖRTÉNELMI „GYÖKEREK”

Súlyosbítja a helyzetet, hogy nem átmeneti nehézségekről van csak szó. A magyar történelem legsúlyosabb problémája az elmúlt évszázadokban éppen az volt, hogy nem tudtunk kitörni a fél-perifériális elmaradottságból, Ady Endre szavával a „magyar ugarról”. Bibó István szavával a zsákutcából. Nem tudtunk érdemben felzárkózni Európa fejlett országaihoz, amelyek egyszerre teremtettek demokráciát és jóléti társadalmat.

Pedig akartunk. Ezért küzdöttek nemzetünk legjobbjai, és történelmünk nagy pillanataiban e mellé állt a társadalom, 1948-tól 1956-ig több alkalommal. Harcaink azonban elbuktak, méghozzá nemzetközi segítséggel, és utána idehaza diktatúra következett. Soha nem tudtuk magunknak kivívni a demokráciát. Pontosabban sohasem mi magunk döntöttünk a demokrácia vagy autokrácia kérdésében, sem 1848-ban, sem 1918-ban, sem 1944/45-ben, sem 1956-ban, sem 1990-ben, hanem mindig a világhatalmi erőviszonyok. Az 1849 és 1990 közötti időszakban néhány év kivételével Ferenc József, Horthy Miklós, Kádár János „centrális erőterében”, néhány hónapig-évig pedig Kun Béla, Szálasi Ferenc és Rákosi Mátyás diktatúrájában éltünk. A magyar társadalomnak – akarta nem akarta – ehhez kellett hozzá edződnie.

1990-ben sem a magunk erejéből, hanem a nemzetközi döntéssel jutottunk hozzá a modern magyar demokrácia felépítésének esélyéhez. Elfogadtuk a lehetőséget, de sajnós Antall Józsefnek lett igaza: minden bajunk mélyén ma is az van, hogy nem kellett, sőt nem „tetszett” érte megvívunk a magunk forradalmát. A politikai osztály többsége (Szekfű Gyula szavával) utat

vesztett, a szükséges reformok helyett az ígéretést választotta, a társadalom, a nép java része pedig megmaradt a csalódásban végződő várakozásban.

Így jutottunk abba a tragikomikus helyzetbe, hogy bár még sohasem volt módunk magunknak kivívni a demokráciát, a most bontakozó autokráciát azonban a társadalom döntése hívta életre. Igaz azonban, hogy éppen ez a fejlemény veti fel a másik, valóban történelmi esélyt. Most nyílik először lehetőségünk arra, hogy a társadalom a maga akaratából döntsön a demokrácia és az európai életminőség mellett.

HOL TARTUNK MOST?

Félúton és/vagy holtponton.

Az Orbán-kormány megalakulását az ellenzék részéről egy éves néma csend fogadta. Úgy látszott, hogy az új hatalom minden akadály nélkül megy előre. Tavaly ősz óta azonban megindult az ébredés, felvilágosodás, gondolkodás, ellenállás és a küzdelem. Nem ismeretlen jelenség ez. Több ilyen időszakot éltünk át már Magyarországon, például 1945 után – azután 1953-56-ban, majd 1990 előtt és egy (rövid) ideig utána. Ezek a sorsfordító idők. Ilyenkor váratlan dolgok történnek, a jövőt nem lehet pontosan előre látni. Sajnos egyik korszak sem vezetett igazi kibontakozáshoz, valahol mindegyik megrekedt.

A mi ébredésünk még nem futott zátonyra, „csak” holtpontra. Ennek okát mindenképp magunkban kell keresnünk. A demokraták táborában is tele van bizonytalansággal és gyanakvással. Az ellenzéki pártok nem állnak szóba egymással és a civil szervezetekkel. A civil szervezetek nem állnak szóba egymással és a politikai pártokkal. Érzik ugyan, hogy „egyedül nem megy”, de viselkedésük nem ezt tükrözi.

Az autokrácia hívei éppen erre építenek: azt akarják, hogy a demokrácia szétforgácsolt erői ne tudják diadalmenetüket megállítani.

A demokraták pedig mintha naivak is lennének: azt gondolták, hogy elég lesz fellépni és az igazságot kimondani. A kormánynak viszont megvannak a maga eszközei, és még mindig sokan maradtak mellettük, készen állva arra, hogy ha kell, falként védjék meg.

A harc tehát mélyebb és szélesebb csatatereteken döntődik el, az emberi közösségek, és azok életét megszabó kultúra és tudás világában. Erre kell felkészülnünk.

AZ ÖSSZEFOGÁS LEHETŐSÉGE

A leírt helyzetben felismertük legfontosabb feladatunkat, hogy pártállástól, világnézettől függetlenül megtaláljuk a közös pontot: a demokrácia, a szabadságjogok, a társadalmi és gazdasági felemelkedés melletti elkötelezettséget. Összefogásra, a demokraták együttműködésére van szükség. Közös munkára, hogy megvalósítsuk a felzárkózáshoz szükséges reformokat, és megteremtjük a modern Magyarországot. József Attila szavával, hogy „Rendezzük végre közös dolgainkat”.

Az alábbiakban összefoglaljuk azokat az alapelveket, amelyekben mindannyian megegyezünk, és amit közösen vállalunk. Nyilatkozatunkkal nem kívánunk új szervezetet alapítani, vezetőket

választani, jelenlegi vagy jövőbeli tisztségekre jelölni. Állásfoglalásunkat nem tekintjük szentírásnak, de jelképezni akarjuk vele, hogy az alapvető elvekben meg tudunk egyezni, hogy van olyan közös érték alap, amelynek mentén – a haza érdekében – együtt tudunk működni egymással.

„RENDEZZÜK VÉGRE KÖZÖS DOLGAINKAT”

1. Magyarország ma

Az 1990 óta eltelt évek befejezetlen fordulatot hoztak a magyar történelemben. Kiléphettünk a jobb és baloldali diktatúrák szorításából. Beléptünk az Európai Unióba. Megnyílt az esélye, hogy kitörjünk az évszázados periférikus helyzetből, zsákutcából. A megvalósításban mégis kevesebbet léptünk előre, mint akartunk és szeretnénk volna. A magyar gazdaság és társadalom egyre távolodik az európai centrumtól. Nagy a szegénység és a munkanélküliség. Nem erősödött meg a civil társadalom, a politika pedig nem fogott bele azokban a reformokba, amelyek nélkül nincs felzárkózás.

A jelenlegi kormány csak a saját „centrális erőterét” kívánja erősíteni, a társadalom többségével nem törekszik konszenzusra. Az állampolgárt alattvalónak tekinti, nem a hatalom legfőbb forrásának. Horthy Miklós és Kádár János kegyeskedő diktatúráját akarja folytatni, a király nélküli királyságot.

2. Szembenézés a múlttal

Múltunk örök küzdelemben telt el, hogy kikerüljünk a peremhelyzetből, zsákutcából, amelybe a történelem beleszorított. A mai Európában a hivatalos felosztás szerint vannak gyorsabban és vannak lassabban, ellentmondásosan fejlődő európai országok. Mi az utóbbiba tartozunk, ez a fél-periféria időszerű megfogalmazása. Ebből kell kitörnünk.

3. Alapelvünk a nemzet – demokrácia – modernitás - jólét összetartozása

Megvalósításuk csak együtt lehetséges. A nemzetnek az az érdeke hogy a modern társadalom és a demokrácia együtt fejlődjék, mert csak együtt adják meg a társadalom többsége számára azt a 21. századi jólétet, amelyben kiteljesednek nemzeti értékeink. A történelmi feladat: gazdasági, társadalmi, jóléti, politikai szempontból egyaránt felzárkózni Európa fejlett országaihoz.

Az ország vezetése nem vesz tudomást a megváltozott világról. A modernizáció nem csak veszélyeket hoz, hanem lehetőségeket is kínál minden nemzet számára. A globális kihívásokra csak másokkal együttműködve lehet válaszolni. A közös pontokat együtt kell megtalálni, anélkül, hogy feladnánk saját önazonosság-tudatunkat. A válságokat nem diktatúrával kell megfékezni, hanem hatékony és felelősségteljes közösségi szabályozással. Nem kevesebb, hanem több szabadságra, nem szűkebb, hanem teljesebb demokráciára van szükség. A magyar történelem értékei csak a nyugati demokráciákkal való mind szorosabb szövetségben őrizhetőek meg és gazdagíthatóak.

A szűkös erőforrásokkal rendelkező Magyarország csak szellemi erőinek felszabadításával,

innovációval és rugalmassággal vezethető ki a válságból. Ehhez újra kell gondolni az állam és a kisközösségek, és az állam és az egyén viszonyrendszerét. Átfogó és mélyreható reformokra van szükség, amelyek kivezetnek a válságból, és amelyekkel életünk minőségében is egyenlő tagjai leszünk az európai közösségnek. Ezzel teljesül Szent István álma.

4. A közös értékek

Felismerjük a különböző értékrendek közös hátterét, amelynek alapján az egyetértés és a közös cselekvés létrejöhet. Azt a közös magot, amelyben a hagyományos, vallásos, polgári és modern, sőt posztmodern gondolkodás egyaránt elfogad és vall. Ilyenek a szeretet és a szolidaritás, a társadalmi- és/vagy az Isten előtt való egyenlőség, az emberi méltóság tisztelete, a jólét és az életminőség mindenki számára való hozzáférhetősége. Együtt érvényesek, együtt alapozzák meg a különbözőségeket is magába foglaló nemzeti összetartozást.

Nemzetünk legjobbjai példát mutattak arra, miként kell kijutni a zsákutcából. Nagy királyaink, államférfiaink, íróink, költőink, tudósaink hosszú sorát lehetne idézni. Az egyetemes értékek magyarországi megvalósításáért küzdöttek. Példát mutattak arra, hogy a haza és a haladás, és a demokrácia ügye elválaszthatatlan egységbe kapcsolódik.

5. A demokratikus politika közös értékei: Szabadság, egyenlőség, testvériség – rend, biztonság, jólét

A demokratikus politikai közép értékrendjének alapja a szabadság, egyenlőség (igazságosság), testvériség (szolidaritás), és a rend, biztonság jólét közösen vállalt triádjai. Az hiteles középhez tartozó három nagy politikai mozgalom: a konzervatívok (kereszténydemokraták), liberálisok és szociáldemokraták értékrendszere egyaránt ezeken az elveken nyugszik. És ugyanezt vallják a civil mozgalmak, szakszervezetek is, amelyek szembe állnak a diktatúrával.

Van tehát közös értékrendünk, vannak közös feladataink, vállalhatjuk egymást. A demokrácia védelme és fejlesztése, a válság megoldása, a reformok megvalósítása, és a társadalom felemelése érdekében. a társadalom minden demokratikus erejének össze kell fognia

Csepeli György, Donáth László, Hábetler Helga, Kamarás István, Kerék-Bárczy Szabolcs, Kónya Péter, Kulka János, Kunhalmi Ágnes, Márton László, Molnár Kati, Pusztai Erzsébet, P. Szűcs Julianna, Radnóti Sándor, Székely Tamás, Székely Sándor, Vitányi Iván